

DOI: 10.7596/taksad.v7i2.1504

Citation: Aydın, F. (2018). Kültürel Turizmin Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Etkilerine Yönelik Bir Araştırma: Safranbolu Örneği. Journal of History Culture and Art Research, 7(2), 461-474. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v7i2.1504>

Kültürel Turizmin Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Etkilerine Yönelik Bir Araştırma: Safranbolu Örneği*

A Research on Economic, Social and Environmental Impacts of Cultural Tourism: Safranbolu Example

Fatih Aydın¹

Abstract

The purpose of this study is to examine the economic, social and environmental impacts of cultural tourism in Safranbolu. A mixed research model was used in the study. During the Spring Semester 2016-2017 Academic year, 424 students from senior year students attended Karabük University Faculty of Literature. As a result of research expressed the majority of participants, cultural tourism provides additional income to Safranbolu creates new business areas, improves living conditions, provides a good opportunity to promote our culture, provides historical buildings and local architects protection but leads to life costs, increases in land and house prices in the city. Students who participated in the study suggested, the lack of adequate advertising, infrastructure problems, transportation difficulties and lack of education in tourism are the most important obstacles to cultural tourism in Safranbolu. Students indicated, in order to increase the supply of cultural tourism in Safranbolu, publicity activities should be carried out in more and different ways, improvement of transportation and accommodation conditions, aborigines should be made more aware about tourism activities.

Keywords: Tourism, Cultural tourism, Safranbolu.

* Bu çalışma Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir. Proje Numarası: KBU-BAP-17-YD-309

¹ Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü. E-mail: fatihaydin@karabuk.edu.tr

Öz

Bu araştırmanın amacı Safranbolu'da kültürel turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini incelemektir. Karma araştırma modelinin kullanıldığı çalışmaya 2016-2017 Akademik yılı Bahar döneminde, Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesindeki son sınıf öğrencilerinden 424 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların çoğunluğu kültürel turizmin Safranbolu'ya yeni iş alanları oluşturduğunu, ek gelir sağladığını, kültürümüzü tanıtmak için iyi bir fırsat oluşturduğunu, tarihi yapıların ve yerel mimarinin korunmasını sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler turizm faaliyetlerinin hayat pahalılığına neden olduğunu, ilçede arsa ve ev fiyatlarının arttığını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğrenciler Safranbolu'da kültürel turizmin önündeki en önemli engelleri tanıtımın yeterince yapılmamasını, ulaşım zorluğunu, alt yapı sorunlarını, turizm konusunda eğitim eksikliğini öne sürmüşlerdir. Öğrenciler Safranbolu'da kültür turizminin arzını artırılması için tanıtım faaliyetlerine daha fazla ve farklı şekillerde yer verilmesi ve yerel halkın turizm faaliyetleri konusunda daha fazla bilinçlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Kültürel turizm, Safranbolu.

1. GİRİŞ

Dünya Turizm Örgütü'nün tanımına göre Turizm; kendi olağan çevresi dışındaki bir yere belirlenmiş bir süreden daha az kalmak üzere giden ve ana amacı ziyaret ettiği yerde para kazanılan bir faaliyetin denemesi dışında (tatil, dinlenme, görme, sağlık, spor faaliyetlerine katılma, bilgi ve görgüsünü artırma vb.) seyahat etmek olan bir kişinin faaliyetleri şeklinde belirtilmiştir (Doğanay ve Zaman, 2016).

Turizm Özellikle II. Dünya savaşı'ndan sonra konaklama, ulaşım, refah ve eğitim seviyesinin artması, yeni orta-sınıf bir toplumun gelişmesi, turizm alt yapılarında yaşanan gelişmelerle (plajlar, eğlence yerleri, sportif faaliyetler vb.) küresel ölçekte en hızlı büyüyen sektörlerden birisi haline gelmiştir. Türkiye sahip olduğu doğal güzellikler ve tarihi geçmişi ile dünyada önemli turist çekim merkezlerinden biri hale gelmiştir. Özellikle Akdeniz ve Ege kıyılarında deniz turizmi, yat turizmi, eğlence turizmi ön plana çıksa da kültürel turizm, spor turizmi, inanç turizmi, kongre turizmi, kış turizmi, eko-turizm, özel ilgi turizmi, eğlence turizmi, sağlık turizmi, yayla turizmi, dağ turizmi, doğa-macera turizmi de son yıllarda gelişmiştir.

Kültür turizmi, insanların kültürel açıdan zengin yöreleri görmek, gittikçe kaybolan insan yaşam biçimlerini öğrenmek ve izlemek, kültürel değerleri (el sanatları, yemekleri, sanat eserleri vb.) bir anı olarak korumak amacıyla yapılan gezi çeşididir (Zaman, 2012). Bir diğer ifade ile kültürel turizm sadece mekân ve anıtların ziyareti değil, aynı zamanda ziyaret edilen alandaki yaşam tarzının öğrenilmesidir (Aliağaoğlu 2004). Ayrıca somut kültür kalıntıları (arkeolojik, tarihî, kentsel ve doğal sitler, tümülüs, ören yeri, anıt, höyük, cami, kilise gibi) kültürel mirası oluşturmaktadır (Doğaner 2003).

Alternatif turizm türleri içinde özellikle kültür turizminin geliştirilmesi konusunda önemli düzenlemeler yapılmıştır. Çünkü Anadolu coğrafyası Sümerler, Hitiler, Lidyalılar, Frigler, Urartular, İyonlar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar gibi pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu uygarlıklardan kalan kültürel miras, Türkiye'de kültür turizmi açısından muazzam bir potansiyel oluşturmaktadır. Ayrıca Türkiye'de kültürel mirası koruma-kullanma-yaşatma ilkesi ışığında turistik ürüne dönüştürme ancak kültürel turizm aracılığı ile sağlanabilecektir. Bu gibi sebeplerde Türkiye'de kültürel turizme olan yatırımlar arttırılmaktadır (Okuyucu, 2011). Türkiye'de kültürel mirasın koruma-kullanma-yaşatma ilkesi ışığında turistik ürüne dönüştürülmesi konusunda en iyi örneklerden birisi de Safranbolu'dur.

Tarihi kültürel değerlere sahip olan ve bozulmadan günümüze kadar ulaşan Osmanlı-Türk mimarisine sahip olan Safranbolu UNESCO tarafından 1994 yılında Dünya Miras Listesine alınmıştır. Sanat ve mimari değerler

açısından birçok yapıya sahip olmasının yanında doğal güzelliklerin ve kültürel zenginliklerin olması Safranbolu'nun turistik ürün çeşitliliğini artırmaktadır.

Kültür turizmi açısından ele alındığında Safranbolu'da aşağıdaki turistik alanlar yer almaktadır:

- ✓ Tarihi Safranbolu evleri
- ✓ Kent müzeleri
- ✓ Tarihi camiler
- ✓ Yörük Köyü ve Yazı Köy'deki tarihi ve kültürel değerler
- ✓ Tarihi çeşmeler
- ✓ Hamamlar, hanlar (Cinci han gibi)
- ✓ Köprüler, su kemeri (İncekaya)
- ✓ Türbeler, Tekkeler
- ✓ St. Stefanos Kilisesi (Ulu Camii)
- ✓ Mağaralar (Mencilis / Bulak)

1994 yılında UNECSO tarafından koruma alınması ile birlikte bir müze kent konumuna gelen Safranbolu'ya gelen ziyaretçi sayısı, sürekli bir artış göstermiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Konaklama yapan ziyaretçilerin belirli yıllara göre toplam durumu

Ziyaretçi türü	1995	1998	2001	2004	2007	2010	2015	2016
Yerli turist	27.644	40.488	55.215	78.485	112.655	138.121	190.111	173.075
Yabancı turist	2.629	9.932	8.988	13.610	21.655	22.619	53.996	32.069
Toplam	30.273	50.420	64.203	92.095	134.310	160.740	244.107	205.144

Kaynak: Safranbolu Turizm Danışma Bürosu (Erişim Tarihi: 05.05.2018).

Tablo 1'de görüldüğü gibi ilçeye 1995 yılında 30.000 civarında yerli ve yabancı turist konaklama yapmış ve bu sayı 2016 yılında 205.000'i geçmiştir.

Araştırmanın Amacı

Turizm faaliyetlerinin olduğu sahalarda, doğal çevre, sosyo-kültürel yapı ve ekonomik yapı üzerinde olumlu ya da olumsuz birtakım etkiler meydana gelir. Turizm faaliyetlerinin arttığı sahalarda, istihdam, vergi gelirinde artış ve döviz girişi sağlama gibi etkilerle ekonomi ciddi manada rahatlamaktadır. Bunun dışında turizm hareketliliği, doğal kaynakların korunup geliştirilmesi, farklı kültürlerin öğrenilmesi ve insanların bu kültürlerle hoşgörü ile yaklaşması vb. olumlu etkilere de sahiptir. Olumsuz etkileri içerisinde, turizm işerinin mevsimlik olması ve kalitesinin düşük olması, yoğun turizm faaliyetleri sonucu doğal kaynakların zarar görmesi, ekolojik dengenin bozulması, yerel halkın kültürel yapısında meydana gelen değişiklikler vb. sayılabilir (Kervankıran, 2011; Durak 2014; Aydın, Çepni ve Turgut, 2017).

İlgili alan yazın taraması yapıldığında, Safranbolu turizmi üzerine bilimsel araştırmaların sayısı son dönemlerde hızla arttığı görülmektedir (Ayaz, Apak ve Sünbül, 2018; Ayaz, Apak ve Batı, 2016; Ayaz, Batı ve

Gökmen, 2015; Aydın, Çepni ve Turgut, 2017; Ceylan ve Somuncu, 2016; Dönmez, Özyavuz ve Gökyer, 2015; Dönmez ve Türkmen, 2018; Gürbüz 2003, 2009; Gürbüz ve diğerleri, 2014; Karakaya ve Akbulut, 2010; Özdemir 2001, 2005, 2011; Özdemir ve Kantürk Yiğit, 2016; Türker 2005, 2013; Somuncu ve Yiğit, 2010). Ancak öğrencilerin görüşlerinin incelendiği araştırmaların (Karakuş, Çepni ve Kılcan, 2011) sınırlı sayıda yapıldığı görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı Karabük Üniversitesinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin Safranbolu'daki kültürel turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini incelemektir. Ayrıca bu çalışmanın bir diğer amacı öğrencilerin Safranbolu'nun kültürel turizm potansiyeline yönelik bakış açılarını analiz etmek ve sorunlara çözüm önerileri getirmektir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma da karma metot kullanılmıştır. Karma metot, nicel ve nitel metotların birleşimi olan ölçme modellerini ifade etmektedir. Araştırmada karma metodun kullanılma sebebi, nicel yöntemle elde edilen verileri nitel yöntemle desteklemek ve daha derinlemesine bilgi elde etmektir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Karabük Üniversitesi öğrencileri, örneklemini Edebiyat Fakültesi 4.sınıf da öğrencileri oluşturmuştur. Çalışma 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Bahar döneminde 424 öğrenci üzerinde gerçekleşmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 284'ü (%67) kız, 140'ı (%33) erkeklerden oluşmaktadır. Ayrıca bu öğrencilerin 242'si (%57) Birinci Öğretim, 140'ı (%33) İkinci Öğretim ve 42'si (%10) Uzaktan Eğitim öğrencidir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı Değerliyurt, Aksu, Aydoğmuş, Kaya ve Türkmen (2013) tarafından geliştirilmiş ve alınan uzman görüşleri doğrultusunda ölçek maddeleri üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Yapılan güvenirlik çalışmasından (Cronbach Alfa 0.73) sonra uygulanmasına karar verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, veri toplama aracının 2016-2017 öğretim yılının bahar döneminde Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin son sınıfında öğrenim gören öğrencilere gönüllülük esasını dikkate alınarak uygulanması yoluyla gerçekleşmiştir. Uygulama yaklaşık 20 dakikada gerçekleşmiştir. Verilerin analizinde frekans, yüzde ve aritmetik ortalama kullanılmıştır. Açık uçlu soruların analizinde betimsel istatistikler kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Lisans Öğrencilerinin Safranbolu'da Kültür Turizminin Ekonomik Etkilerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin kültür turizminin ekonomik etkilerine ilişkin görüşleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Safranbolu’da Kültür Turizminin Ekonomik Etkilerine İlişkin Görüşleri

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	Kültürel turizmin Safranbolu'ya (yerel halka) ek gelir/ kazanç sağlar	5	1.2	5	1.2	9	2.1	110	25.9	295
Kültürel turizm yalnızca yatırımcılara kazanç sağlar	38	9	196	46.2	102	24.1	60	14.2	28	6.6
Kültürel turizm yeni iş alanlarının oluşturulmasında etkili rol oynar	4	0.9	8	1.9	23	5.4	178	42	211	49.8
Kültürel turizm ilçedeki hayat şartlarının iyileşmesini sağlar	5	1.2	6	1.4	30	7.1	189	44.6	194	45.8
Kültürel turizm ilçedeki hayat pahalılığına neden olur	8	1.9	25	5.9	97	22.9	175	41.3	119	28.1
Kültürel turizm ilçede arsa ve ev fiyatlarının artmasına neden olur	8	1.9	6	1.4	34	8	157	37	219	51.7
Kültürel turizm ilçede konaklama, ulaştırma ve benzeri hizmet sektörünün gelişmesini sağlar	10	2.4	3	0.7	21	5	162	38.2	228	53.8
Kültürel turizm ilçede alt yapı ve üst bakımın iyileştirilmesinde etkili rol oynar	9	2.1	26	6.1	66	15.6	181	42.7	142	33.5

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcılarda büyük çoğunluk kültür turizmin yerel halka ek gelir sağladığını (%95.5), yeni iş alanları oluşturmada etkili olduğunu (%91), ilçede konaklama, ulaştırma ve benzeri hizmet sektörünün gelişmesini sağladığını (%92), yeni iş alanları oluşturduğunu (%91.8), ilçedeki hayat şartlarını iyileştirdiğini (%90.4), ilçede alt yapı ve üst bakımın iyileştirilmesinde etkili rol oynadığını (%76.2) belirtmişlerdir. Katılımcılar ayrıca kültürel turizmde etkisiyle ilçede ev ve arsa fiyatlarının arttığını (%88.7) ve hayat pahalılığının arttığını (%69.4) ifade etmiştir. Bu bulgulara dayanarak kültür turizminin ekonomik etkilerine ilişkin görüşlerin genelde olumlu olduğu söylenebilir.

3.2. Lisans Öğrencilerinin Safranbolu’da Kültür Turizmin Sosyal Etkilerine İlişkin Görüşleri

Çalışmaya katılan lisans öğrencilerinin kültür turizminin sosyal etkilerine ilişkin görüşleri Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Safranbolu’da Kültür Turizminin Sosyal Etkilerine İlişkin Görüşleri

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	Kültürel turizm ilçe genelinde sosyal diyalog ve entegrasyonun artmasını sağlar	7	1.7	17	4	64	15.1	205	48.3	131
Kültürel turizm yerel halkın ahlaki kurallarına aykırı düşer	123	29	192	45.3	65	15.3	28	6.6	16	3.8
Kültürel turizm ilçede ahlaki yozlaşmaya neden olur	136	32.1	165	38.9	81	19.1	26	6.1	16	3.8
Kültürel turizm kültürümüzü ve insanımızı tanıtmak için iyi bir fırsattır	9	0.9	4	0.9	6	1.4	105	24.8	300	70.8
Kültürel turizm ülkede Safranbolu algısının iyileştirilmesinde katkı sağlar	4	0.9	6	1.4	27	6.4	160	37.7	227	53.5

Tablo 3’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan lisans öğrencileri kültür turizminin kültürümüzü ve insanımızı tanıtmak için iyi bir fırsat olduğunu (%95.6), ülkede Safranbolu algısının iyileştirilmesinde katkı sağladığını (%91.2) ve ilçe genelinde sosyal diyalog ve entegrasyonun artmasını sağladığını (%79.2) ifade etmişlerdir. Katılımcılar ayrıca kültür turizminin yerel halkın ahlaki kurallarına aykırı düşmediğini (%74) ve ilçede ahlaki yozlaşmaya neden olmadığını (%71) belirtmişlerdir.

3.3. Lisans Öğrencilerinin Safranbolu’da Kültür Turizmin Çevresel Etkilerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin kültür turizminin çevresel etkilerine ilişkin görüşleri Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Safranbolu’da Kültür Turizminin Çevresel Etkilerine İlişkin Görüşleri

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	Kültürel turizm doğal kaynakların daha fazla tüketilmesine neden olur	24	5.7	95	22.4	154	36.3	109	25.7	42
Kültürel turizm çevre kirliliği oluşturur	53	12.5	128	30.2	139	32.8	69	16.3	35	8.3

Kültürel turizm ilçede tarihi yapıların korunmasını sağlar	7	1.7	9	2.1	30	7.1	146	34.4	232	54.7
Kültürel turizm yerel mimari ve mutfak kültürünün korunmasını sağlar	6	1.4	13	3.1	31	7.3	166	39.2	208	49.1

Tablo 4 incelendiğinde öğrenciler, Kültür turizmin ilçede tarihi yapıların korunmasını sağladığını (%89) ve yerel mimari ve mutfak kültürünü koruduğunu (%88) belirtmişlerdir. Doğal kaynakların daha fazla tüketilmesine neden olduğuna ilişkin ifadeye katılımcıların çoğu kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilerin %42.7'si kültürel turizmin çevre kirliliği oluşturmadığını ifade ederken, %33'ü bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

3.4. Lisans Öğrencilerinin Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevaplar

3.4.1. Birinci açık uçlu soruya verilen cevaplar

Araştırmaya katılan öğrencilerin *birinci açık uçlu soruya (Safranbolu'da Kültür Turizmi denildiğinde aklınıza ilk gelen mekân ya da imge nedir?)* verdikleri cevaplar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Birinci Açık Uçlu Soruya Verdikleri Cevaplar

Görüşler	f	Görüşler	f
Safranbolu evleri	251	UNESCO yazısı	7
Eski Çarşı	193	Demirciler çarşısı	6
Lokum	68	Hediyelik eşya ve lokum dükkanları	6
Cinci hamamı	28	Safranbolu yemekleri	5
Cam teras	20	Tarihi saat kulesi	5
Bulak mağarası	20	Tokatlı kanyonu	5
Cinci han	20	Arnavut kaldırımları	5
Hıdırlık seyir tepesi	16	Göztepe tümülüsü	4
İncekaya su kemeri	16	Eski çarşıda bir Türk kahvesi	4
Safran çiçeği	16	Kent tarihi müzesi	4
Hükümet konağı	12	Güneş saati	3
Tarihi dokusu	9	Yörük köyü	3
Tarihi mekânlar	8	Safranbolu maket evleri	3

Türk mimarisi	8	Zafranbolu uçağı	2
Saklı cennet	8	Arasta çarşısı	2
Camiler	7	Kapı tokmakları ve hikâyeleri	1

Tablo 5 incelendiğinde Safranbolu’da kültür turizmi denildiğinde “Tarihi Safranbolu evleri, eski çarşı, lokum, cinci hamam, cam teras, Bulak Mağarası, Cinci Han, Hıdırlık seyir tepesi, İncekaya su kemeri, safran çiçeğı, hükümet konağı” cevapları öne çıktığı görülmektedir.

3.4.2. İkinci açık uçlu soruya verilen cevaplar

Araştırmaya katılan öğrencilerin *ikinci açık uçlu soruya (Safranbolu Kültür Turizminin önündeki engeller nelerdir?)* verdikleri cevaplar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin İkinci Açık Uçlu Soruya Verdikleri Cevaplar

Görüşler	f
Yeterli reklamın (tanıtımın) yapılmaması	145
Ulaşım problemleri	50
Pahalılık	43
Turizmi ticari amaç olarak kullanması	29
Yerel halkın turistlere bakış açısındaki problemler (önyargılı, maddi öge vb.)	27
Alt yapı sorunu	25
Karabük ilinin az gelişmesi	23
Esnafın iletişim ve davranış sıkıntısı	21
Tarihi yerlerin tahrip edilmesi ve plansız yapılaşma	18
Kalınacak yer sorunu	15
Yatırım eksikliği	15
Restorasyon sıkıntısı	15
Çevre kirliliğı	13
Kültür turizmi hakkında bilgi eksikliği	10
Turizmi geliştirecek faaliyetlerin yapılmaması	8

İlçenin coğrafi konumu	7
Hava alanının olmaması	6
Turizm kaynaklarının değerlendirilemeyişi	5
İlgisizlik	4
Toplumsal turizm algısı	3
Müze ve kültür alanları bakımının yetersizliği	2
Eğitimsiz rehberler	2
Safranbolu İlçesi'nin yeniliklere kapalı olması	1
Bilinçsiz turizm kurumları	1

Araştırmaya katılan lisans öğrencileri “*Safranbolu Kültür Turizminin önündeki engeller nelerdir?*” sorusuna en fazla verilen cevaplar Safranbolu ilçesi için yeterli tanıtımın yapılmaması, ulaşım problemleri, hayat pahalılığı, turizm faaliyetlerini sadece ticari amaç olarak kullanılması, yerel halkın turistlere ve turizme bakış açısı, alt yapı sorunu, Karabük ilinin az gelişmesi ve esnafın olumsuz tutumu ön plana çıkmıştır.

3.4.3. Üçüncü açık uçlu soruya verilen cevaplar

Araştırmaya katılan öğrencilerin *üçüncü açık uçlu soruya* (Safranbolu kültür turizminin arzını arttırılması için yapılması gerekenler sizce nelerdir?) verdikleri cevaplar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Üçüncü Açık Uçlu Soruya Verdikleri Cevaplar

Görüşler	f
Tanıtıcı çalışmaların arttırılması (İlgi çekici kataloglar, dergi, tanıtım siteleri, sosyal paylaşım, afişler ve reklam vb.)	258
Halk bilinçlendirilmeli	51
Fiyatlar uygun hale getirilmelidir	30
Ulaşım hizmetleri arttırabilir	27
İlgi çekecek etkinlikler yapılabilir	26
Ulaşım ve konaklama şartları iyileştirilmelidir	20
Konaklama şartları iyileştirilebilir	20
Çevre bakımı, düzenlemeleri, temizliklerine önem verilmeli	20

Kültür etkinlikleri yapılabilir	18
Restorasyon çalışmaları yapılabilir	15
Belgesellerde Safranbolu'ya daha çok yer verilebilir	14
Diğer şehirlerden gezi düzenlenmelidir	12
Alt ve üst yapı iyileştirilmelidir	12
Yerel halkın turizme yönelik katkısı artırılabilir	11
Turistik yerler ve tarihi yapıların korunmasına önem verilmeli	9
Yemek tanıtımı yapılmalı	8
Turizmi sadece Eski çarşı ile sınırlandırmayıp yeni yerler turizme açılmalı	8
Gezi rehberleri daha aktif olmalı	8
Tarihi mekânlara, turistik yerlere giriş ücretinin azaltılması	8
Tur şirketleri ile anlaşılmalı	7
Daha çok yatırım gerekli	7
Halk için ücretsiz geziler yapılmalı	6
Esnafın turistlere güler yüzlü davranmalı	6
Dil eğitimi verilmeli	5
Hava alanı yapılmalı	4
Ulaşım araçları değiştirilmeli	3
Doğal güzellikleri ön plana çıkarılmalı	3
Hediyelik eşya fiyatlarının azaltılması	3
Halkın turistleri sadece para olarak görmesi	2
Müze kültürünün geliştirilmesi	2

Araştırmaya katılan lisans öğrencileri “*Safranbolu kültür turizminin arzını arttırılması için yapılması gerekenler sizce nelerdir?*” sorusuna verdikleri cevaplarda tanıtıcı çalışmaların arttırılması, halkın bilinçlenmesi, fiyatların uygun hale getirilmesi, ulaşım hizmetleri arttırılması ve ilgi çekici etkinliklerin yapılması gerektiği ön plana çıkmıştır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Üniversite son sınıf öğrencilerinin Safranbolu’da kültürel turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini inceleyen bu araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin kültür turizminin ekonomik etkilerine ilişkin; kültürel turizmin Safranbolu’ya (yerel halka) ek gelir sağladığını, ilçede konaklama, ulaştırma ve benzeri hizmet sektörünün gelişmesini sağladığını, yeni iş alanları oluşturduğunu, hayat şartlarını iyileştirdiğini, ilçede alt yapı ve üst bakımın iyileştirilmesinde etkili rol oynadığını belirtmişlerdir. Buna karşılık öğrenciler hem ankete verdikleri cevaplarda hem de açık uçlu sorulara ilişkin görüşlerinde kültür turizminin ilçede ev ve arsa fiyatlarının arttırdığını ve hayat pahalılığına neden olduğunu ifade etmişlerdir. Türker, Selçuk ve Özyıldırım (2016) çalışmasında turizmin ekonomik, kültürel ve çevresel etkileri Safranbolu halkının yaşam kalitesini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Farklı illerde kültür turizmi üzerine yapılan araştırmalarda benzer bulgulara ulaşılmıştır. Bir diğer çalışmada Gürbüz (2016) çalışmasında da benzer bir bulguya ulaşmış yerel halk turizm faaliyetlerinin şehirde özellikle hayat pahalılığına neden olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca ilgili araştırmada Safranbolu’daki yöre halkının, özellikle turizm ile iç içe olan yöre halkının turizmi sadece bir ekonomik gelir kaynağı olarak görmeleri turizmin olumsuz yönlerini görmelerini engellediği belirtilmiştir. Örneğin; Hançer ve Mancı (2017) Diyarbakır örneğinde yaptığı araştırmasında Yerel halk turizm sayesinde gelirinde bir artış olacağı, il ekonomisine katkı sağlayacağı ve diğer sektörlerdeki yatırımları da tetikleyeceği böylece işsizliğin azalabileceği görüşündedir. Işık, Ada ve Boztoprak (2016) Erzurum-Pasinler ilçesi örneğinde yerel halkın gözünde turizm; işsizliği azaltan, yatırımları artıran ve doğal güzellikleri öne çıkaran bir sektör olduğu tespit edilmiştir. Çetin (2009) Beypazarı’nda gerçekleştirdiği çalışmada turizmin gelişmesiyle birlikte yörede kira, hizmet, ulaşım ve tüketim fiyatlarının arttığı belirtilmiştir. Çalışmaya katılanların büyük bir kısmı turizmin turistler ile yerli halk arasında karşılıklı kültürel etkileşime yol açtığını belirtmişlerdir.

Araştırmada lisans öğrencileri kültür turizminin kültürümüzü ve insanımızı tanıtmak için iyi bir fırsat olduğunu, ülkede Safranbolu algısının iyileştirilmesinde katkı sağladığını ve ilçe genelinde sosyal diyalog ve entegrasyonun artmasını sağladığını ifade etmişlerdir. Gürbüz (2002) tarafından Safranbolu’da turizmin sosyal çevreye etkilerini ortaya koyduğu araştırmada insanların çoğunun turizmin sosyal çevreyi olumlu etkilediği ve Safranbolu’nun turist çekecek potansiyele sahip olmasına rağmen turistin ilgisini çekecek etkinliklerin yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmaya göre Safranbolu’da kültür turizmi denildiğinde tarihi *Safranbolu evleri, eski çarşı, lokum, cinci hamam, cam teras, Bulak Mağarası* ve *Cinci Han’ın* ön plana çıktığı görülmektedir. Safranbolu’da kültürel turizm daha çok evlere dayalı yapılmaktadır. İlçe merkezinde yapımı 18. ve 19.yy. ile 20.yy. başlarına dayanan yaklaşık 2000 geleneksel Türk evi bulunmaktadır. Bu tarihi evlerin şu an için 1200 kadarı yasal koruma altındadır (Özdemir, 2011). El sanatları ve geleneksel ürünlerin (lokum, safran, çavuş üzümü vb.) turizme sunumu ise son yıllarda büyük önem kazanmıştır. Safranbolu ilçesi belirtilen bu unsurlara ek olarak birçok doğa turizmi için elverişli yerlere de sahiptir. Aydın, Çepni ve Turgut (2017) tarafından yapılan çalışmada Safranbolu’da 486 km²’lik alan ile At ile gezinti, 319 m² ile Trekking, 209 km²’lik alan dağ bisikleti ve 148 km²’lik alan ile kamping etkinliği yapılabilir alan olarak bulunmuştur.

Bu araştırmada öğrenciler tanıtımın yeterince ve nitelikli yapılmamasını, ulaşım problemlerini, hayat pahalılığını, turizm faaliyetlerinin sadece ticari amaçlı yapılmasını, alt yapı sorunlarını, Karabük ilinin az gelişmişliği, tarihi yerlerin tahrip edilmesini ve plansız yapılaşmayı ve turizm konusunda eğitim eksikliğini Safranbolu’da kültürel turizminin önündeki en önemli engeller olduğunu öne sürmüşlerdir. Katılımcılar Safranbolu’da kültür turizminin arzını artırılması için tanıtım faaliyetlerine daha fazla yer verilmesini, ulaşım problemlerinin çözülmesini, konaklama şartlarının iyileştirilmesini, ilgi çeken faaliyetlere yer verilmesini, farklı amaçlı etkinlikler düzenlenmesini, yerel halkın turizm faaliyetleri konusunda daha fazla

bilinçlendirilmesini öne sürmüşlerdir. Safranbolu turizmi üzerine farklı örneklem grupları üzerinde yapılan çalışmalarda benzer bulgulara ulaşılmıştır. Boz ve Uğur (2015) çalışmasında Safranbolu'da faaliyet gösteren konaklama işletmelerinin yöneticileri ile yaptığı çalışmada Safranbolu'da ki turizm alt yapısının yetersiz olduğu, konaklama işletmelerinin düşük kapasite ile çalıştıkları, Safranbolu'nun daha etkin pazarlanabilmesi için yerel öncü bir kuruluşa ihtiyaç bulunduğu, kentin turizminin gelişmesi için ürünlerin kalite düzeylerinin artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Safranbolu'daki turizm alt yapısı yetersiz bulunmaktadır. Turistik işletmeler düşük kapasite ile çalışmaktadır. Hem yerli ve yabancı turistler tarafından hem de yöneticiler tarafından, sunulan turistik ürünlerin kalite düzeylerinin artırılması gerektiği düşünülmektedir. Kentin tarihi yapılarının turistik tesis olarak kullanılmasının turistlerin ilgisini çektiğini ve turistik çekim gücü olarak kullanılmasının kentin turizm arzı adına kuvvetli bir unsur olduğu belirlenmiştir. Gürbüz (2002) turizmin sosyal çevre ve yaşam üzerine olası etkilerini araştırdığı çalışmasında, turist ile turist kabul eden yöre halkı arasında oluşabilecek olumsuz olayların sonuçlarını ortadan kaldırmak için öncelikle yöre halkının eğitimine önem vermek gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ceylan ve Somuncu (2016) çalışmasında katılımcılar Safranbolu Dünya Miras Alanının özelliklerini koruyarak turizmin gelişebileceğini ifade etmişlerdir. Dönmez ve diğerleri (2017) ve Türker, Selçuk ve Özyıldırım (2016)'a göre Safranbolu'da turizmin gelir yaratıcı bir unsur olarak yerel ekonomiye ve toplum yaşamına yaptığı katkıları (daha iyi alt yapı imkânları, daha çok gelir, kültürel ve rekreasyonel faaliyetlerde artış vb.) vurgulayan bilinçlendirme çalışmaları yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Araştırma bulgularına dayanarak şu öneriler verilebilir:

- ✓ Safranbolu'daki kültürel turizm varlıklarının tanıtımına daha fazla önem verilmelidir.
- ✓ Halkın ve özellikle de esnafın turizm faaliyetleri konusunda bilinçlendirilmesi gerekir.
- ✓ Turizme bağlı ortaya çıkan hayat pahalılığı konusunda gerekli önlemler alınmalıdır.
- ✓ Ulaşım ve konaklama hizmetleri iyileştirilmelidir.
- ✓ Bu çalışma Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi son sınıf öğrencilerine uygulanmış olup bundan sonraki araştırmalar farklı örneklem üzerinde yapılmalı ve sorunlar farklı açılardan ele alınmalıdır.

Kaynakça / References

Aliağaoğlu, A. (2004). Sosyo-kültürel miras turizmi ve Türkiye'den örnekler. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2(2), 54-64.

Arca, D.; Bayık, Ç.; Acar, H.; Alkan, M. & Şeker, D. Z. (2011). Safranbolu Tarihi Kenti Örneğinde Dokümantasyon Çalışmalarında Fotogrametri ve CBS'nin Birlikte Kullanımı. *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 13. Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*, 18-22 Nisan, Ankara.

Ayaz, N.; Apak, C. & Sünbül, K. (2018). Kültürel miras alanları üzerine bir meta analizi: Safranbolu ilçesi örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-14.

Ayaz, N.; Apak, Ö. C. & Batı, T. (2016). *Yöneticilerin Kültür Turizmi Algısı: Safranbolu Destinasyonu Örneği. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2):84-96.

Ayaz, N.; Batı, T. & Gökmen, F. (2015). Safranbolu'yu Ziyaret Eden Yabancı Turistlerin Destinasyon İmajı Algıları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Özel Sayı I):54-69.

Aydın F.; Çepni O. & Turgut, T. (2017). Investigation of Alternative Tourism Types and Sights Via Geographic Information Systems: The Example of Safranbolu. *4th International Workshop on Geoinformation Science: GeoAdvances*, 4(4), 97-100.

Boz, M. & Uğur, İ. (2015). Tarihi Kentler ve Turizm: Konaklama İşletmeleri Yöneticilerinin Safranbolu'da Turizm Gelişimine İlişkin Algıları. *2nd International Congress of Tourism & Management Researches*, 01 – 03 Mayıs 2015, Kuşadası, Türkiye.

Ceylan, S. & Somuncu, M. (2016). Kültür Turizmi Alanlarında Turizmin Çeşitlendirilmesine Eleştirel Bir Bakış: Safranbolu UNESCO Dünya Miras Alanı. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 53-64

Çetin, T. (2009). Beypazarı'nda Turist-Yerli Halk Etkileşimi ve Turizmin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Etkileri. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9(1), 15-32.

Değerliyurt, M.; Aksu, R.; Aydoğmuş, M. Y.; Kaya, M. F. & Türkmen, E. (2013). Diyarbakır kültür turizmine ilişkin coğrafya öğretmen adaylarının bakış açılarının belirlenmesi. *Turkish Studies*, 8(9), 1045-1057.

Doğanay, H. & Zaman, S. (2016). *Türkiye Turizm Coğrafyası* (Güncellenmiş 5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Doğaner, S. (2013). *Türkiye Kültür Turizmi*, Doğu Kitapevi, İstanbul.

Dönmez, Y. & Türkmen, F. (2018). The Relation between the Landscape Design and Brand Image in Purchase Preferences of Tourists: The Case of Safranbolu and Nevşehir, in Turkey. *Applied Ecology and Environmental Research*, 16(1), 629-643.

Dönmez, Y.; Özyavuz, M. & Gökyer, E. (2015). Safranbolu Kentinin Konut ve Site Alanlarının Yeşil Alan Durumlarının Saptanması. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(11):1-12.

Dönmez, Y.; Öztürk, M.; Gökyer, E. & Türkmen, F. (2017). Korunan alanlarda koruma kurullarının turizme olan etkileri: Safranbolu örneği. I. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi, Bildiri Kitapçığı, 778-785.

Durak, Ş. (2014) Tarihi Çevrelerde Sürdürülebilir Turizm Planlaması: Diyarbakır Tarihi Sur İçi Bölgesi Örneği, Diyarbakır: Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Gürbüz, A. (2002). Turizmin sosyal çevreye etkisi üzerine bir araştırma. *Teknoloji*, 5(1-2), 49-59.

Gürbüz, A. (2003). Safranbolu'ya Gelen Yerli Turistlerin Tatmin Olma Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Ticaret ve Turizm Fakültesi Dergisi*, 1, 1-21.

Gürbüz, A. (2009). Safranbolu'yu Ziyaret Eden Turistlerin Demografik Özelliklerine Göre Turistik Ürünleri Algılama Durumu. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10 (2), 217-234.

Hançer, Ş. & Mancı, A. R. (2017). Yerel halkın turizme bakış açısının belirlenmesi üzerine bir araştırma: Diyarbakır örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(4), 70-91.

Işık, C.; Ada, A. & Boztoprak, F. (2016). *Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Açından Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Erzurum-Pasinler İlçesi Örneği*. I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi, 1-14.

Karakaya, A. & Akbulut, H. (2010). Safranbolu'daki Turizm İşletmelerinde Kurumsal Yönetimin Uygulanabilirliğine Yönelik Bir Araştırma, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (11), 17-32.

Karakuş, U.; Çepni, O. & Kılcan, B. (2011). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Turizme Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Safranbolu'da Nicel Bir Çalışma). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4):85-95.

Kervankıran, İ. (2011). *Afyonkarahisar İlinin Başlıca Doğal, Tarihi ve Kültürel Kaynaklarının Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi*, Ankara: Yayımlanmış Doktora Tezi.

Meydan-Uygur, S. & Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 30-49.

Okuyucu, A. (2011). *Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımına Yönelik Bir Araştırma*. Ankara: Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Özdemir, Ü. (2001). Safranbolu ve Safran Tarımı. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 5, 296-308.

Özdemir, Ü. (2005). Mencilis Mağarası. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 13, 135-149.

Özdemir, Ü. (2011). Safranbolu'nun Kültürel Miras Kaynakları ve Korunması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16 (26), 129-142.

Özdemir, Ü. & Kantürk Yiğit, G. (2016). *Değişen Fonksiyonel Özellikleri Açısından Safranbolu Cinci Hanı*. Uluslararası İpek Yolunun Yükselisi ve Türk Dünyası Bilgi Şöleni. Ankara.

Özgüç, N. (1998). *Turizm Coğrafyası. Özellikler-Bölgeler*. Çantay Kitapevi, İstanbul.

Somuncu, M. & Yiğit, T. (2010). World Heritage Sites in Turkey: Current Status and Problems of Conservation and Management. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 8 (1), 1-26.

Türker, N. (2005). *Safranbolu'da Turizm: Turizmin Gelişmesi, Turistik Talebin Yapısı, Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Gelecekte Beklentiler Üzerine Bir Çalışma*. Zamanlık Yayın Basım, Safranbolu.

Türker, N.; Selçuk Ş. & Özyıldırım, A. (2016). Turizmin yerel halkın yaşam kalitesi üzerine etkisi: Safranbolu Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (1), 1-13.

Uygur, S. & Baykan E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 30-49.

Zaman, M. (2012). Trabzon İlinin Turizm Coğrafyası: Potansiyel-Alternatifler-Planlama. Atatürk Üniversitesi Yayınları, No:999.